

УИЛЯМ САРОЯН ВОЙНАТА Е ОБЯВЕНА

Превод от английски: Нели Константинова, 1971

chitanka.info

На трети септември 1939 година в бръснарницата на Морага авеню, където се подстригах, се втурна едно момче, което се казваше Джон.

— В Европа е обявена война — извика то.

Господин Тагалавия изпусна косата ми от едната си ръка и ножицата от другата.

— Да се махаш отгук! — рече той. — И по-рано съм ти казвал.

— Как се казваш? — попитах аз хлапака.

— Джон — отвърна той.

— Колко си годишен?

— Единайсет.

— Да се махаш отгук! — повтори Тагалавия.

Имах чувството, че Тагалавия говори на Джон, но всъщност не беше тъй. Не говореше и на себе си. На мен говореше.

Джон бе излязъл от дюкяна.

Бръснарят си развърза престилката и я захвърли настрани.

— Кой да се маха? — попитах аз.

— Ти — отвърна Тагалавия.

— Защо?

— Искам бръснарницата ми да е порядъчна.

— Но аз съм порядъчен човек.

— А говориш с онова глупаво момче — рече бръснарят. — Не желая хора като теб да ми влизат в бръснарницата.

— Той няма вид на глупак — рекох аз.

— Глупак, загубено момче — рече бръснарят. — И не желая в бръснарницата ми да идват глупаци.

— Може би беше малко глупаво от моя страна да питам момчето как се казва — отговорих. — Съжалявам. Как да ви кажа — аз съм писател и винаги питам хората за нещо. Извинявайте. И ми довършете моля подстригването.

— Не — рече бръснарят. — И толкоз.

Станах от стола и си огледах главата. Косата ми беше подстригана едва наполовина. С тази външност главата ми нямаше точно този вид, който трябваше да има, но все пак можех спокойно да мина три-четири пресечки, докато намеря някой нормален бръснар да ми довърши подстригването. Сложих си вратовръзката и сакото.

— Извинете, колко ви дължа?

— Нищо — рече бръснарят. — Не ща пари от хора като теб. Нито аз, нито семейството ми умираме от глад. Тъй че от глупаци пари не взимам.

— Съжалявам — повторих аз, — но смятам, че *все нещо* ви дължа. Трийсет и пет цента достатъчно ли е?

— Нито пени! — отсече бръснарят. — И ако обичаш, махай се оттук. Халал да ти е това подстригване. Аз *давам* на хората. А не взимам от тях. Мъж съм, а не глупак.

Предполага се, че при това положение трябваше да напусна бръснарницата, но бях почти сигурен, че това, което *всъщност* искаше, бе да се наприказва.

Имам предимството, че разбирам хората и това у мен надхвърля средното ниво, а понякога е дори загадъчно. Долавям неща, които други хора по една или друга причина са неспособни да усетят.

(Понякога това, което долавям, е лошо и ме вкарва в неприятности, но обикновено успявам да се измъкна от тях. Любезна дума. Дружелюбен тон. Практично отношение към такива неща. Всички ние сме братя. Един край ни чака — в земята. Нека се обичаме един друг и не си създаваме ядове.)

В случая усетих, че бръснарят си има грижи или е напласен; че му се иска да говори и да бъде изслушан; че *всъщност*, освен ако греша в предположението си, той има да каже нещо на *света*. И хиляди мили да пропътува, едва ли би могъл да намери човек да го изслуша с такава готовност и да го предаде на света.

— Една цигара? — поканих го аз.

— Нищо не искам — отвърна бръснарят.

— Да ви помогна ли за кърпите?

— Я ми се махай от бръснарницата!

Очевидно тук се бях натъкнал на екземпляр, какъвто изобщо не съм срещал досега. Случвало ми се е да разговарям с някои дами, които следват съвременното течение в литературата в неговата неяснота и непроницаемост, но все пак аз съм писател. Човек очаква един писател да е белязан с чертите на загадъчност и разни други работи, но от един бръснар обикновено се очаква подстригване, бръснене или и двете заедно, съпроводени от любезен разговор, но само толкова. Жените, които са имали време да четат, са склонни да приемат за естествена ексцентричността у един писател, но може би

единственият човек на света, който може да приеме подобни качества у един бръснар, е писателят.

Писателите имат малко гордост. Те знаят, че са хора и някой ден ще умрат и ще бъдат забравени. Ние идваме, отиваме си и биваме забравени. Съзнавайки това, писателят е внимателен и любезен, докато другите са груби и жестоки.

Реших да предложа на бръснаря *пълната* цена за подстригването. Шейсет и пет цента вместо трийсет и пет. Човек всякога може да се подстриже. Има по-важни неща от грижата да не те изиграят.

— Извинете — рекох аз. — Мисля, че не е хубаво от ваша страна, дето не ми давате да си платя. Наистина, не сте ми довършили подстригването, но вероятно някой друг път ще го сторите. Живея наблизо. Ще се видим пак.

— Да ми се махаш от бръснарницата — повтори пак бръснарят. — Не желая хора като теб да влизат тук. И да не си ми стъпил друг път. Нямам време.

— Какво искате да кажете с това „хора като мен“? Аз съм писател.

— Не ме интересува какъв си — рече господин Тагалавия. — Да говориш с това глупаво момче!

— Няколко думи само — казах аз. — Дори през ум не ми е минало, че ще ви бъде неприятно. — Изглеждаше развълнуван и гореше от желание някой да му обърне внимание.

— Той е глупак, загубено момче — настояваше бръснарят.

— Защо мислите тъй? — попитах аз. — Изглеждаше достатъчно искрен.

— Защо мисля тъй! — рече бръснарят. — Защото той е глупак. Всеки ден от една седмица насам ще се втурне в бръснарницата и ще крещи: Война! Война! Война!

— Не ви разбирам — рекох.

— Не разбираш! — тросна се бръснарят. — Война! Не те знам кой си, но нека ти кажа нещо.

— Казвам се Донълд Кенъбек — казах аз. — Може да сте чували за мен.

— Аз се казвам Ник Тагалавия — рече бръснарят. — Никога не съм чувал за тебе. — Той позамълча и ме погледна в очите. — Война?

— рече той.

— Да.

— Ти си глупак — рече бръснарят. — Нека ти кажа нещо. Никаква война няма! Аз съм бръснар. Не обичам глупавите хора. Цялата работа е блъф. Искат да видят дали има още глупаци. И има. Сега хората са по-глупави от всякога. Втурва се тук момчето и вика: „В Европа е обявена война!“, а ти говориш с него. Насърчаваш го. И той почва веднага да вярва на всичко, също като теб.

Бръснарят млъкна и отново внимателно ме изгледа. Свалих си шапката, за да види колко има още за подстригване.

— Какво пишеш? — запита той.

— Мемоари — отвърнах.

— Ти си глупак — рече бръснарят. — Защо ще насърчаваш момчето? И без войните той ще има достатъчно грижи. Защо го попита „Колко си годишен?“

— Стори ми се будно момче — отвърнах. — И просто поисках да разбере, че съм го доловил.

— Не желая хора като теб да ми влизат в бръснарницата — рече пак той.

— Хора като мен? Аз мразя войната.

— Млъквай! — рече той. — Светът е пълен с глупаци като теб. Мразиш войната, а в Европа има война.

Това заключение бе просто фантастично.

— Извинете — рекох, — но не аз съм почнал войната.

— Мразиш войната — повтори бръснарят, — а като ти кажат, че в Европа има война, ти им вярваш, че в Европа има война.

— Нямам основания да вярвам, че в Европа цари мир — отвърнах аз.

— Мразиш войната — продължи той, — а вестниците излизат с уводни статии „Война!“. Момчето се втурва в бръснарницата. Война. Ти идваш за подстригване. Война. Всеки вярва. Светът е пълен с глупаци.

Защо ти е опадала косата?

— От треска.

— От треска! Останал си без коса, защото си глупак. Подстригване с електрическа машинка! Сресване! Ножици! Ти нямаш никаква коса за подстригване. Цялата работа е блъф. Не желая повече в

бръснарницата ми да идват глупаци и да ме нервират. Никаква война няма.

Бил съм прав, като мислех, че бръснарят е имал нещо да каже и искаше да го каже някому. Бях много доволен.

— Вие сте забележителен човек — рекох.

— Стига си дрънкал! — рече той. — Не съм никакъв си единайсетгодишен загубен хлапак. На петдесет и девет години съм. Бил съм забележителен човек! Вестници. Карти. На главата си нямаш никаква коса. Че какво да ти подстригвам? Втурва се тук някакво момче. И не си седиш мирно. „В Европа е обявена война“, вика то. „Как се казваш? Колко си годишен?“ На какво прилича? Да не си откачен?

— Не съм искал да ви тревожа — рекох. — Нека ви платя.

— Никога — рече бръснарят. — Нищо не искам. Не съм те подстригвал. Нито пени. Ако дойде тук човек с коса на главата и седне, взимам електрическата машинка и го подстригвам. Косата пада на пода. Никакви грижи. Никакви тревоги. Никакви глупости. Става от стола. Главата му изглежда чудесно. Ушите се чувстват добре. Шейсет и пет цента. Благодаря. Довиждане. Момчето се втурва. Казвам — да се махаш от бръснарницата ми. Момчето излиза. Никакви тревоги.

— Други бръснари ще ме подстрижат — казах аз.

— Хубаво — рече той. — Върви при други бръснари. Моля ти се, върви при други бръснари. И запомни едно нещо. Няма никаква война. И не си разнасяй пропагандата.

Вече бях доволен, че успешно стигнах до дъното на неговото раздражение и бях открил свеж и оригинален материал за нови мемоари. Затова без повече да продумам, излязох от бръснарницата и бавно тръгнах по улицата.

Мисля, че съм използвал сполучливо материала; че можах да го поднеса по начин, който, ако не друго, ще повиши моята и без това значителна известност.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.